

דו"ח שנתי 2003

פעילות הסניף הישראלי בשנת 2002

סניף ישראל, שהוקם בשנת 1964, הוא אחד הסניפים הוותיקים בתנועה הבינלאומית. בשנים האחרונות מצוי הסניף בתנופת התרחבות וכיום נמנים עם חברי הסניף אנשים המייצגים חתך רחב של האוכלוסייה בארץ.

האירועים הפוליטיים והמדיניים באזורנו משפיעים השפעה ניכרת ועמוקה, גם בשנה זו, על פעילות הסניף. המצב הביטחוני בישראל, השלכותיהם של אינתיפאדת אל-אקצה ואירועי התקפת הטרור של ספטמבר 2001 בארצות הברית, והפעילות הצבאית הבינלאומית באפגניסטן ועיראק נותנות את אותותיהן בפעילות התנועה כולה, ובוודאי בסדר היום של הסניף הישראלי.

למרות זאת, אנו מוסיפים לקיים פעילות שוטפת, שבמסגרתה פועלים חברי הסניף בכמה אפיקים:

קבוצות מקומיות

במסגרת הסניף פועלות קבוצות מקומיות, כדוגמת קבוצות סטודנטים באוניברסיטאות, המטפלות בהפרות זכויות האדם ברחבי העולם. חברי הקבוצות פועלים לשחרור אסירי מצפון, בעיקר באמצעות יצירת קשר עם נציגי המדינות שבהן מוחזקים האסירים, ובפנייה לתקשורת ולדעת הקהל המקומית והבינלאומית. כמו כן מקיימות הקבוצות, כשיש בידן לעשות זאת, קשר ישיר של תמיכה וסיוע עם אסירים ובני משפחותיהם.

רשתות נושאות ומקצועיות

בארץ פועלות רשתות נושאות ומקצועיות: משפטנים, בעלי מקצועות רפואיים (רופאים, אחיות, פסיכולוגים וכדומה); רשת לטיפול בהפרות זכויות אדם על רקע זהות מינית הומו-לסבית; רשת אנשי חינוך; אלה קבוצות על-אזוריות והן מטפלות בנושאים הקשורים בתחום ההתמחות של חבריהן. לסניף ישנן, בנוסף, רשתות המתמחות במדינות ואזורים, כגון סין, מיאנמר, אפריקה, תורכיה ואמריקה הלטינית.

רשת אמריקה הלטינית פעלה השנה בנושא "נעלמים" ונגד מתן חסינות למפרי זכויות האדם בזמן המשטר הצבאי בצ'ילה. במסגרת זו יוחד האירוע המרכזי לציון יום זכויות האדם הבינלאומי, ב-10 בדצמבר, לנושא זה. האירוע התקיים בסינמטק תל אביב. כיבדו בנוכחותן את האירוע שגרירת צ'ילה בישראל, הגב' סאלי בנדרסקי, והגב' מריאנה סילברמן, נציגת משפחות "הנעלמים" בצ'ילה. מריאנה סילברמן סיפרה את סיפור "היעלמותו" של בעלה ואבי ילדיה, דוד.

בפעילותה של **רשת הנשים** נכלל שיתוף פעולה עם **רשת אפריקה** בטיפול מקרה אמינה לאוול, האישה הניגרית שנידונה למוות בסקילה, ובפנייה לארגוני זכויות אדם אחרים בישראל בטיפול במקרה זה.

הרשת ההומו-לסבית המשיכה גם השנה לפעול בשיתוף הבית הפתוח בירושלים. הקבוצה כתבה מכתבים ועצומות נגד אפליה על רקע זהות מינית ופעלה במסגרת הרשת המקצועית הבינלאומית.

רשת מיאנמר (בורמה) של הסניף ממשיכה את טיפולה השוטף בתיק האימוץ של אסיר המצפון והעיתונאי הבורמזי, מר ווין טין (WIN TIN). הרשת יזמה פנייה לחברי כנסת ישראל וכן פגישה עם שגריר מיאנמר בישראל, בעניינו של מר ווין טין. **רשת סין** של הסניף פועלת במתכונת של פעילות מתמשכת הכוללת כתיבת מכתבים, החתמה על עצומות, פרסום כתבות בעיתונות ועוד.

רשת הפליטים של הסניף ממשיכה בפעילותה במתן סיוע משפטי למבקשי מקלט ופליטים בכל הקשור למגעייהם עם רשויות המדינה והאו"ם. הסניף מפעיל את **רשת "הפעולה הדחופה"**, שהיא רשת כלל-עולמית של חברים, המגיבה מיידית בהתקבל מידע על הפרה חמורה של זכויות האדם הכרוכה בסכנת חיים. רשת זו היא כלי בעל חשיבות עליונה בפעילותו של אמנסטי אינטרנשיונל. חברי הרשת פועלים במהירות באמצעות משלוח מכתבים, פקסים וטלקסים לרשויות המעורבות בהפרה מעין זו, ומפעילים עליהן לחץ שאינו מאפשר את חיסול הקורבן, את עינויו או את "העלמתו". ידיעתם של ממשלות וארגונים כמו-ממשלתיים, כי מעשייהם החמורים חשופים לעין הקהל העולמית משמשת במקרים רבים גורם ממתן בהתנהגותם ומצילה את חייהם של הקורבנות. **רשת החינוך** של הסניף מאגדת בתוכה אנשים שתחום החינוך קרוב ללבם, ואשר מחויבים לחינוך והסברה כגורם בעל השפעה על החברה ועל עיצובה. הרשת משמשת הן כקבוצת חשיבה אסטרטגית בנושא קידום זכויות האדם בישראל, והן כקבוצת עבודה לפעילות תוכנית החינוך של הסניף.

פעילות בקהילה

במשך השנה כולה התקיימה (ועדיין מתקיימת) סדרת מפגשים תחת הכותרת "זכויות אדם בראי הקולנוע", בשיתוף עם מרכז "מינרבה" לזכויות אדם בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב וסינמטק תל אביב. אחת לחודש מתקיים מפגש לציון סוגיה מסוימת בנושא זכויות האדם. הקבוצות והרשתות של הסניף לוקחות חלק בפעילות זו.

מערכות

כאמור, המציאות הישראלית, כמו הבינלאומית, הכתיבה התמקדות בפעילויות במצבי משבר הקשורים הן למשבר זכויות האדם באזורנו והן ל"מלחמה נגד הטרור".

מערכת רוסייה

באוקטובר 2002 הושקה מערכת רוסייה, מערכה בינלאומית בעבודת התנועה. אמנסטי אינטרנשיונל יצא במערכה עולמית, על מנת להדגיש את המציאות שבה מתקיימות - באווירה של פטור מעונש - הפרות זכויות אדם נרחבות מאוד. מטרת המערכה: ליצור לחץ על ממשלת רוסייה כדי שתעמוד בהתחייבויותיה הבינלאומיות להגן על זכויות האדם, לקדם אותן ולהביא צדק לכל. במסגרת היערכות הסניף למערכה, התגבשה קבוצת עבודה אשר הכינה את פעילות הסניף סביב מערכה זו, אשר כוללת בתוכה סוגיות מרכזיות, כגון נשים, ילדים, עינויים וסחר בנשק. לאחר פגישות עם מומחים ואנשי מפתח בקרב אוכלוסיית דוברי הרוסית בישראל, זוהו קשיים פוליטיים בעבודה על המערכה, נוסף על קשיים ברמת התנועה הבינלאומית. עד כה עסקה פעילות המערכה העיקרית בכמה דרכים: פרסום דו"חות ופעילות המערכה; חתימה על עצומות; טיפול במקרים של הפרת זכויות אדם במסגרת המערכה; ועבודה עם תלמידים במסגרת תוכנית החינוך - הרצאות ופעולה דחופה למען ילדים הקשורים במקרים של הפרת זכויות האדם במערכת רוסייה.

מערכת תורכיה

כחלק ממערכת תורכיה, מתמקדת **רשת תורכיה** של הסניף בסוגיית אלימות מינית כלפי נשים הנתונות במעצר בתורכיה. בחודש מארס ארגנה הרשת הפגנה מול

שגרירות תורכיה בתל אביב. הפעילות והפעילים נשאו שלטים באנגלית, בתורכית ובעברית הקוראים למשטרה התורכית להימנע מחקירת נשים עצורות בעירום ובעיניים קשורות, להפסיק את החיפוש הגופני על ידי שוטרים גברים ואת "בדיקות הבתולין" הכפויות, ולהעמיד לדין את האחראים לביצוע הפשעים והפרת זכויות הנשים במדינה.

שבע נשים מבין המפגינים, לבושות שחור, פיהן חסום, עמדו ונשאו בידיהן שלטים וכן את פרח הצבעוני, סמל מאבק הנשים בתורכיה. המשטרה התירה למפגינים להתקרב לבניין השגרירות רק בסוף ההפגנה, ועל כן, כמחווה אחרונה, התקרבו שבע הנשים לאיש השגרירות שעמד בפתח הבניין והגישו לו צרור צבעונים קשור בסרט צהוב הנושא כיתוב נגד עינויים ועונק של דו"ח אמנסטי אינטרנשיונל. ההפגנה צולמה וסוקרה על ידי כתבים של "מעריב", "הארץ" וסוכנות הידיעות "עתי"ס".

עבודה תקשורתית

פרסומים אחדים זכו לטיפול ממוקד במהלך השנה: ארבעה דו"חות במסגרת מערכת המשבר שהוכרזה על ישראל, השטחים הכבושים והרשות הפלשתינאית: (1) מעצרים המוניים בתנאים אכזריים, בלתי אנושיים ומשפילים בחודש מאי; (2) ללא הבחנה – התקפות על אזרחים בידי ארגונים פלשתינאיים חמושים בחודש יולי 2002 (3) קוברים את העתיד – ילדים בקו האש בחודש אוקטובר 2002; (4) חסינות מפני ביקורת: הפרות זכויות האדם שביצע צה"ל בג'נין ובשכם בחודש נובמבר 2002.

הדו"חות זכו לסיקור תקשורת מכוון והופצו בהצלחה רבה בקרב חברי הסניף, הציבור הישראלי, התקשורת הישראלית ומקבלי החלטות בדרגות הגבוהות ביותר, בהם נשיא המדינה משה קצב ושר המשפטים מאיר שטרית.

ההדים התקשורתיים שהניבו פעילותנו ועמדות אמנסטי אינטרנשיונל בנושאים שונים היו רבים ביותר וזכו לסיקור בכל אמצעי התקשורת במגוון של שפות. סיקור זה העלה את מודעות הציבור לעבודתו של הארגון, וסניף ישראל ונציגים מהסניף נקראו פעמים רבות להשתתף בדיונים ובפאנלים שונים, שכרוכים בהם העלאת מידע וסיקור של נושאים הקשורים לזכויות האדם. יתר על כן, הדבר איפשר לאנשי הסניף להמשיך ולפתח עבודת קמפיינינג על אותם נושאים שסוקרו בהרחבה על ידי התקשורת לאורך שבועות מספר.

עבודה עם ארגוני זכויות האדם

שיתוף הפעולה עם ארגוני זכויות האדם וארגוני זכויות האזרח, ועם מוסדות שונים, נמשך השנה בתחומים רבים. שנת הפעילות נפתחה במפגש של ארגוני זכויות אדם עם איירין קאן, המזכ"לית של אמנסטי אינטרנשיונל במהלך ביקור סולידריות בארץ באפריל 2002. במהלך ביקורי אורחים מחו"ל התקיימו מפגשים וביקורים של ארגוני זכויות אדם אחרים. כמו כן, נמשך שיתוף הפעולה במסגרת הפעילות עם קואליציות לקידום נושאים ספציפיים, כגון הקואליציה נגד סחר בנשים והפורום לזכויות האדם. במסגרת שיתוף פעולה חד-פעמי נערכו ימי עיון שונים בשיתוף ארגונים, כגון ארגוני זכויות אדם וארגונים למען הומוסקסואלים ולסביות בישראל. הסניף מיסד את עבודתו מול מוסדות דוגמת יועצת ראש עיריית תל-אביב למעמד האישה סביב סוגיות של זכויות נשים וחינוך או מוסדות אוניברסיטאיים דוגמת מרכז "מינרבה" לזכויות האדם באוניברסיטאות העברית בירושלים ותל-אביב. השנה השיק סניף ישראל פרויקט בשיתוף סינמטק תל אביב, תחת הכותרת "זכויות אדם בראי הקולנוע" ובמסגרתו אנו מציינים מדי חודש אירוע בינלאומי הקשור בזכויות האדם, מקרינים סרט ומארגנים הרצאה לקהל הרחב.

חינוך והסברה

במסגרת מדיניות התנועה הבינלאומית, שקבעה עדיפות לנושא החינוך כמטרה אסטרטגית ארוכת טווח, פועל הסניף להטמעת עקרונות אלה בקרב כל חלקי האוכלוסייה במדינה. נושא החינוך הוא חלק אינטגרלי בפעילותו השגרתית והשוטפת של הסניף. מטרת העל הייתה כבשנים קודמות: הגדלת המודעות לנושא זכויות האדם וחינוך לזכויות האדם לקהלים מגוונים בישראל. מוקד העבודה היה פיתוח תוכניות ארוכות טווח, ועדכון והתאמת החומרים הקיימים.

צוות החינוך של הסניף התמקד בפיתוח המודעות לנושא זכויות האדם: הסברה; ציון אירועים מיוחדים בבתי הספר; מכירת חומרי לימוד ומתן הרצאות לתלמידי בתי הספר היסודיים והתיכוניים במגזרים השונים. כמו כן הועברו ימי עיון והכשרות למורים ולמרצים. התקיימו רבי שיח באוניברסיטאות וכן פעילויות ציבוריות אחדות. מרבית הפעילות התמקדה סביב "רשת פעולה דחופה לילדים" וכללה הרצאות, סרטים ועבודה מעשית של כתיבת מכתבים ברשת. לאחר הכשרות מיוחדות, העביר כל מורה לכיתתו את הנושא.

"רשת פעולה דחופה לילדים" של הסניף היא תוכנית הכוללת מקרים של הפרת זכויות של ילדים או בני נוער (עד גיל 18) ברחבי העולם, הדורשים תגובה מיידית. המקרים נשלחים מדי חודש באופן קבוע, בגרסה המעוצבת במיוחד לבני נוער. בתיק המקרה נכללים מפה של המדינה והיבשת הרלוונטיות, מידע על האוכלוסייה באותה מדינה, השפה הרשמית ופרטים על המקרה עצמו (כולל מידע על המצב הפוליטי או הביטחוני במדינה). התלמידים מתבקשים להתייחס למקרים בכתיבת מכתבים לגורמים הרלוונטיים - ראש הממשלה, שר הבריאות, שר המשפטים או נשיא המדינה שבה התרחשה ההפרה. דף נפרד מופק למורים עם חומר רקע על מצב זכויות האדם במדינה הנדונה, הרקע להפרות, המצב המדיני-פוליטי, קונפליקטים אתניים וכדומה.

במסגרת פעילות החינוך, נוסף על עבודת רשת החינוך, יש מתנדבים שבחרו לקחת חלק בתחום החינוך בנפרד והם השתלבו בתוכניות חינוך אחרות: פיתוח אתר האינטרנט של הסניף ופיתוח חומרים בעלי ערך חינוכי.

שנת 2002 הייתה שנה ברוכה לפעילות הסניף ברמות העבודה השונות: פעילות הקבוצות והרשתות, פעילות התקשורת וההסברה, פעילות החינוך ועוד. כבכל שנה אנו מקווים להעצים, לייעל ולהגביר את פעילותנו לקראת השנה הבאה.